

BATI'NIN İSLAMİYETE BAKIŞI VE İSTANBUL'DAKİ KONFERANS: 'ORTADOĞU VE KUZAY AFRİKA'DA ŞİDDET İÇEREN AŞIRILIĞIN YENİDEN DÜŞÜNÜLMESİ'

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

09-10 Nisan 2016 tarihlerinde Al Sharq Forum ve Afrika Ortadoğu Çalışmaları Merkezi (*İng. Afro-Middle East Centre AMEC*) işbirliği ile Conrad Bosphorus İstanbul Hotelde Ortadoğu ve Kuzey Afrikada Şiddet İçeren Aşırılığın Yeniden Düşünülmesi (*İng. Rethinking Violent Extremism in the MENA Region*) başlıklı konferans düzenlenmiştir.

Söz konusu konferansın açılış konuşması, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü, Büyükelçi, İbrahim Kalın tarafından yapılmıştır. Sayın Kalın, konuşması sırasında iyi terör örgütü-kötü terör örgütü ayrımı yapılamayacağını, PYDsi, PKKsı, YPGsi, DAEŞi, El-Kaidesi, Boko Haramı, bunların hepsi birer terör örgütüdür ve dünyanın da bunlara karşı böyle bir tutarlı ve kararlı tavır içinde olması gerekir sözleriyle vurgulamıştır[1].

Konferansta, IŞİDin ortaya çıkışı, evrilmesi ve neden Ortadoğu coğrafyasında ortaya çıktığı irdelenmiştir. IŞİDin ortaya çıkmasını sağlayan sebeplerin neler olduğu ve IŞİDin ortaya çıkmasını sağlayan ideolojik eğilimlerle şiddet arasında nasıl bir bağ olduğu da tartışılmış, IŞİDin gelişmesiyle oluşan yabancı terörist savaşçılar gibi yeni kavramlar sorgulanmıştır.

Toplantıda genel olarak IŞİDin yaygınlaştırdığı terör faaliyetlerinin Batı tarafından doğru anlaşamadığı, islam-terör ilişkisinin Batıda zenofobinin (yabancı düşmanlığının), islamofobinin, panik, nefret ve ırkçılığın yükselen bir eğilim olduğu ve aşırı şiddet olaylarının din unsuruyla bağdaştırılmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Son yıllarda tüm dünyanın karşı karşıya kaldığı terörizmin kaynağı olarak başta İslamiyet olmak üzere dinlerin geldiği gibi bir algının olduğu akademik araştırmalarla ortaya konulmuştur. İslam ile ilgili tüm terimler terörizm ile ilişkilendirilmektedir[2]. Batıda, İslamiyetin medeniyet karşıtı olduğu gibi bir görüş yaygındır. Özellikle küresel terörizmin dünya çapında başlangıç tarihi olarak kabul edilen 11 Eylül 2001den bu yana İslam ile terörizm ilişkilendirilmektedir. Terör örgütlerine destek veren kişi sayısının dünya genelindeki Müslüman nüfusundan çok daha az olduğu istatistiklerle ortaya konmuştur. Dünya üzerinde 1,6 Milyar Müslüman nüfusu varken, IŞİDin 80 - 100 bin arası, Talibanın 36 bin ve El-Kaidenin 10 bin civarında üyesi bulunmaktadır. Terör örgütlerinin faaliyetleri Müslümanların imajını büyük ölçüde sarsmaktadır.

Son yıllarda tüm dünyada sayısı giderek artan ve Avrupada da yaşanan terör olayları, Avrupa ülkelerinin teyakkuzda olmalarına neden olmakta, toplumsal yaşamı olumsuz yönde etkilemektedir. Bilhassa Fransadaki terör olaylarından sonra Avrupada pek çok merkezde terör önlemleri en yüksek seviyede tutulmuştur. Örneğin, Belçikada okullar bir buçuk hafta süreyle kapatılmıştır.

Terör eylemleri sonucu Avrupa toplulukları arasındaki terör korkusu, Avrupada yabancı ve Müslüman düşmanlığının artmasına neden olmuştur. Avrupadaki radikal imamların da Müslümanların maruz kaldığı muameleyle doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Fransada Diyanet İşleri Başkanlığı gibi bir kurum bulunmamaktadır. Dolayısıyla, camiler özerk bir yapıya sahiptir. Bu boşluktan faydalanan radikal imamlar Avrupada yaşamlarını sürdüren Müslüman nüfus için tehlike oluşturmaktadır. İslam adı altında toplumun bölünmesine neden olabilecek şekilde konuşmalar yaparak gençlerin beyinlerini yıkamayı hedeflemiştir. Başkalarını öldürerek kendilerini değerli hissetmelerini, terör faaliyetleriyle cennete gideceklerine inanmalarını, kendilerini ifade edebilecekleri bir yol bulduklarını hissetmelerini ve kimlik bunalımından ancak bu şekilde kurtulabileceklerini söyleyerek terör eylemlerinin gerçekleşmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Terör eylemlerinin yarattığı sürekli korku durumu, Batıda hayatlarını kurmuş ve yaşamaya devam eden Müslümanların yaşam koşullarını da zorlaştırmaktadır. Suriyeli sığınmacıların da potansiyel suçlu olarak görülmelerine neden olmaktadır. Fakat, terör eylemlerini gerçekleştiren teröristlerin Fransız ya da Belçika vatandaşı olarak yaşamlarını sürdürdükleri geçtiğimiz günlerde basında yer almıştır[3]. Bu durumun bir diğer göstergesi de buldukları muhiti çok iyi bilmeleridir.

Küreselleşme içinde kendine yer edinemeyen, işsiz, amaçsız ve kendilerini terör faaliyetlerine katılarak ifade etmeye çalışan gençlerin yöneliminin katkısı sonucu şiddetin ve terörün artmakta olduğu bilinmektedir. Bu gençler, vatandaşları oldukları ülkelerde kendilerini bütünün bir parçası olarak görememekte, öldürdükleri bireyleri insan olarak değil, düşman olarak tanımlamaktadırlar. Çünkü kendilerinin dışındaki yaşam tarzları onların saldırmaları gereken hedefler olarak belirlenmiştir. Terör örgütlerinin İslam yorumu böyle gençler için cazip gösterilmektedir. Bu gençler terör için ölmeleri sonucunda şehit sayılacaklarına inandırılmışlardır.

Terör bu noktada genel tanımından başka bir boyuta evrilmektedir. Bildiğimiz terör tanımı, zayıf ile güçlü arasındaki var olma mücadelesinden doğmaktadır. Beklenmeyen şiddetin ekonomik, sosyal ve/veya siyasi alanlarda sarsılmaya neden olmasıyla sonuçlanmakta, psikolojik olarak sürekli teyakkuzda olma durumu yaratmaktadır. Bu teyakkuz durumu bazı uzmanlara göre yeterli değildir. Apokaliptik bir yapıya sahip İŞİDe karşı alınan ya da alınacak olan önlemlerin saldırma eğilimini daha da arttırabileceği görüşü savunulmaktadır [4].

Avrupa'ya akın eden sığınmacıların da muzdarip olduğu zenofobi (yabancı korkusu), geçtiğimiz Kasım ayında Polonya'nın daha fazla sığınmacı almak istememesiyle zirveye ulaşmıştır. Avrupa'da terör ve zenofobinin doruğa ulaşmasının bir diğer sebebi Avrupa'nın yaşadığı finansal sorunlardır. Avrupa'da uygulanan politikaların bu borç krizinden çıkmasına yardımcı olamamasıdır. Avrupa Birliği'nin zaman zaman karşı karşıya kaldığı

borç krizi pek çok ülkede aşırı sağ akımların güçlenmesine ve dolayısıyla da yabancılara özellikle de Müslümanlara karşı ırkçılığın yükselmesine neden olmuştur. Nitekim, Polonya'da Jaroslaw Kaczynski'nin AB karşıtı muhafazakâr Hukuk ve Adalet Partisi son seçimlerden galip çıkmıştır[5]. Halihazırda yaşamlarını sürdüren Müslümanlar muhtemel terörist olarak algılanmakta, bu durum sadece Avrupa'da yaşayan Müslümanların değil, dünyanın dört bir yanında bulunan Müslümanların da töhmet altında kalmalarına yol açmıştır. Öyle ki, Fransada Belçika sınırına yakın Cambarai şehrinde sırf görünümü nedeniyle bir Türk saldırıya uğramıştır.

Avrupa'da ve dünyada yaşamını sürdüren pek çok Müslüman'ın karşı karşıya kaldığı zorluklar 10-15 Nisan 2016 Türkiye'de düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı zirve toplantısında da Müslümanların maruz kaldığı 'potansiyel terörist' suçlamasının barışa ve adalete büyük zarar verdiği ve buna karşı birlik olunması gerektiği mesajı verilmiştir. Barış, güvenlik ve terörle mücadeleye odaklanan İslam İşbirliği Teşkilatı'nda 2016-2025 eylem planı kabul edilmiştir[6]. Eylem Planı kapsamında üye ülkelerdeki önemli siyasi gelişmeler, ekonomik, kültürel, sosyal sorunlar ve insani durum konularında ortak tutum belirlenmiştir. Ayrıca, teşkilat üyesi olmayan ülkelerdeki Müslüman topluluklarının durumu, sıkıntıları ve ihtiyaçları konusunda nasıl bir yol haritası izlenmesi gerektiği belirlenmiştir.

[1] <http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi-sozculugunden/1695/42491/cumhurbaskanligi-sozcusu-buyukelci-ibrahim-kalinin-basin-toplantisinde-yaptigi-aciklama.html>

[2] Herbst, Philip. 2003. *Talking Terrorism*, London: Greenwood Press, p. 166.

[3] <http://www.trthaber.com/haber/dunya/belcikada-yakalanan-supheliden-sapkali-terorist-itirafi-243937.html>

[4] <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/aug/26/isis-apocalyptic-cult-carving-place-in-modern-world>

[5] http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151026_polonya_secim

[6] <http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/42613/islam-isbirligi-teskilati-13-islam-zirvesi-sona-erdi.html>

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik

Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "BATI'NIN İSLAMİYETE BAKIŞI VE İSTANBUL'DAKİ KONFERANS: 'ORTADOĞU VE KUZEY AFRIKA'DA ŞİDDET İÇEREN AŞIRILIĞIN YENİDEN DÜŞÜNÜLMESİ' ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 22. Nisan 18. Erişim Mayıs 10, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/BATI-NIN-ISLAMİYETE-BAKISI-VE-ISTANBUL-DAKI-KONFERANS-ORTADOĞU-VE-KUZEY-AFRIKA-DA-SIDDET-İCEREN-ASIRILIGIN-YENIDEN-DUSUNULMESI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır